

MONTESSORI-ÉVFORDULÓ RÓMÁBAN

MARIA MONTESSORIVAL kétszer találkoztam. Először 1936-ban személyesen Budapesten, s most másodszer élő emlékével, a születésének századi évfordulójáról 1970. szeptember 12–14. között megemlékező nemzetközi konferencián, Rómában.

E két „találkozás” között eltelt több mint három évtized során a sematikusan egyszerűsítő MONTESSORI-képek, egyoldalú értékelések egész sora került élem. A személyes élmény hatása lassan megfakult, s ezt nem színezték át újra a halálával kapcsolatban megjelent — vagy meg sem jelent — nekrológok sem, hiszen MARIA MONTESSORI halála 1952-re, egy olyan időszakra esett, amikor hajlamosak voltunk arra, hogy a polgári nevelés haladó, de ellentmondásoktól nem mentes egyéniségeit csakis negatív oldalról ítéljük meg. S ha neveléstörténeti jegyzeteinkbe bele is került MONTESSORI neve, néhány, nem túlságosan sokat mondó életrajzi adaton kívül nevével kizárólag a „Casa dei bambini” keretében folyó óvodai nevelés, illetve ennek bírálata asszociálódott. Életrajza is ott szakadt meg számunkra, ahol az 1936-ban megjelent Magyar Pedagógiai Lexikon abbahagyta, s ezek az adatok később legfeljebb halálórási évszámával bővültek.

Pedig éppen ebben az esztendőben, 1936-ban — amely budapesti látogatásának évével is egybeesik — zárták be Rómában a közoktatásügyi miniszter rendeletére azt a világhírű pedagógusképző intézetet, amelyet MARIA MONTESSORI vezetett, s tiltották be az 1924 óta működő „Opera Montessori”-t, a MONTESSORI-egyesületet, s ezzel az esztendővel vette kezdetét MARIA MONTESSORI mintegy tíz esztendő politikai emigrációja, amelynek során — többek között — Angliában, Hollandiában is járt. A második világháború kitérése Indiában találta, ahonnan csak 1946-ban jött vissza Európába. 1947-ben — azt a rendeletet követően, amely újra elindította a több mint tíz évig szünetelő MONTESSORI-mozgalmat — tért vissza hazájába.

Életművét, tevékenységét nem volna helyes ezeztől az életrajzi adatoktól függetlenül értékelni. Erre figyelmeztetett a három napon át Rómában folyó, majd ezt követően Perugia-ban záruló emlékülés is, amelynek résztvevői a világ minden részéből gyűltek össze.

Az emlékülés összefoglaló címe a következő volt: „*Maria Montessori és a nevelés problémája*

a modern világban”. Ebben a keretben a hazai és külföldi előadók a legkülönbözőbb szemszögből világitották meg MARIA MONTESSORI elméleti és gyakorlati tevékenységét. Az ülésanyagának sokoldalú értékelése e beszámoló keretében természetesen nem lehetséges, itt legfeljebb néhány címénél és tárgyánál fogva különösen érdekes előadás felsorolására vállalkozhatunk. Ilyen volt ANDRÉ BERGE francia professzor előadása, aki a „szabadságra nevelés” MONTESSORI által felvetett gondolatát elemezte, nem függetlenül attól a kortól és azoktól a körülményektől, amelyben ez a gondolat fogant. Az indiai Montessori-tanfolyamok igazgatója, ALBERTO JOOSTEN a Montessori-iskola Indiára és a környező országokra gyakorolt hatását mutatta be előadásában, Nicaragua párizsi követe, LUIS IBANA arról a nagy befolyásról beszélt, amelyet a Montessori-rendszer a latin-amerikai iskolázásra gyakorolt. Ezt a hozzászólást érdekesen egészítették ki néhány dél-amerikai, illetőleg számos fejlődő ország képviselői is, nem egyszer áldozatos küzdelmekre, az uralkodó rendszerrel szemben a népnevelésért folytatott harcokra több referátumaikban.

Az olasz UNESCO Bizottság elnöke, GIUSEPPE COSMELLI „Nevelés a békére” című előadásában MARIA MONTESSORINAK, a következetes békeharcosnak ilyen irányú tevékenységét ismertette. S hogy a pedagógiai kérdések közül a legidősebbeknek tűnő ragadjuk ki: említsük meg végül ANNA LORENZETTO professzornak az analfabetizmus ellen küzdő bizottság elnökének „A permanens nevelés” című előadását, amelyben azt fejtette ki, milyen erőteljesen hangoztatta MONTESSORI — szinte egész munkássága során — e fontos elv érvényesítésének szükségességét. Ő idézte fel MARIA MONTESSORI egyik legutolsó pedagógiai kísérletét, amely 1951-ben arra irányult, hogy miképpen lehet felnőtt analfabétákat olvasni, írni tanítani . . .

Mindez így, a maga vázlatosságában is bizonyára meggyőzően indokolja: alapos kiegészítésre, több vonatkozásban újraértékelésre szorul az a kép, amelyet MARIA MONTESSORIRól alkottunk. Erre az ünnepi ülés — nyomtatásban is megjelenő — sokoldalú és gazdag anyaga remélhetőleg majd ösztönzést és lehetőséget ad.

FÖLDES ÉVA